

אף על פי פרק חמישי כתובות

נה.

עין משפט נר מצוה

א מ"י פט"ו מהל' אבות הלכה ה סמג
עשין ממ טושי"ע א"ע סי'
זה ספיקו ו' סי' ק ספיקו ב:
ב מ"י ס' הלכה ד סמג
ס' טושי"ע ס' סי' יו
ספיקו ה:
ג מ"י פט"ו מהל'
שמיטה הלכה יג
טושי"ע ס' סימון קא ספיקו
ה:
ד מ"י פט"ו מהל'
זכיה הלכה ט סמג
עשין פק טושי"ע ס' סי'
ק ספיקו ה:
ה מ"י פט"ו מהל'
אבות הלכה ג סמג
עשין ממ טושי"ע ס' סי' ק
ספיקו ב:
ו מ"י ס' הלכה כג
טושי"ע ס' סימון קא
ספיקו ה:
ז מ"י פט"ו מהל'
א סמג טושי"ע ס' ס'
סימון קא ספיקו א:
ח מ"י ס' הלכה ט
טושי"ע ס' ס' ס' יג:
ט י' מ"י פט"ו מהל'
הלכה יג טושי"ע ס'
סי' יו ספיקו ה:
יח ל מ"י פט"ו מהל'
מלוה לוח הלכה א
סמג עשין נד טושי"ע ס' יח
סי' נט ספיקו ג:
יט מ"י פט"ו מהל'
גירושין הלכה יג
סמג עשין ט טושי"ע א"ע
סי' קמא ספיקו טו ונכרי
אלפס גיטין פ"ו דף קטז
ע"ב:

ולשבת. תוספת היא כמנוה שלא תגבה השבחה אצל אי לא
הוי תנאי כמנוה כמנוה היתה גובה תוספת מן
השבחה כמו זעל חוב דגזי אפי' משבחה שהשבחה יתומים ואע"ג
דאין להם על מי לחזור והוי כמקבל מתנה דלמרינן דפרק קמא
דשבחה מלינא (דף טו.) ללא גזי זעל
חוב שבחה מיניה משום דאין לו על
מי לחזור מכל מקום מן היורשין גזי
ללא דמו למקבל מתנה שעליהם משמע
יותר לפרוע חוב אציהם וכן משמע
דפרק יש צבור (בבבא דף נא: ושם)
דמנן אין הצבור נוטל פי שנים מן
השבחה ולא האשה כמנוה ולא
הצנות כמנוה ופריך בגמרא
והאמר שמואל זעל חוב גובה את
השבחה ומשני מקולי כמנוה שנו כחן
והתם שבחה שהשבחה יתומים ארי'
ולא שבחה של לקוחות מתקמני ולא
הצנות כמנוה וזו מלקוחות מאי
אריא שבחה הא קרקע נמי לא גבו
דאין מוסיפין למוון הצנות מנכסי
משועבדים והא דאמר דהמקבל (ב"מ
דף קי.) ושם יתומים אומרים אנו
השבחנו וזעל חוב אומר אצרכם
השבחה על מי להציל רחיה משמע
דאי יתומים השבחה לא היה נוטל
זעל חוב שבחה התם מיירי כגון שעשאה
אציהן לו אותה קרקע אפומיקי ואמר
אם לא אפרעך עד זמן פלוני יהיה
קרקע זה קנוי לך מעשכוי דהתם
ודאי השבחה של יתומים דהוי כיווד
למוך שדה הצדוקי שלל צדקות דשמין
לו וידו על התחבולה ותעד דהא
קאמר התם דעל היתומים להציל
רציה מאי טעמא דארעא כיון
לגזינא קיימא כמאן דגזי דמיא
ואי ללא עשאה אפומיקי אמאי חשיב לה בחזקה צ"ח ארצה הויא
בחזקה יתמי דהא מני לסלוקי ליה צווי וצ"ח נמי רציה:
ולשבוועה. פ"ה לענין עד אחד מעידה שהיא פרועה ונפרעת
שלא בפניו כו' ולא אחי שפיר למאן דמשהו שאר
שטרות לכמנוה ונראה לר"י דה"פ ללשבוועה שאם נשבעה על
הכמנוה נשבעה נמי על התוספת דכשבעה לגבות תוספת אינה
צריכה לחזור ולישבע: **ולשביעית.** תימה דבסוף מסכת
שביעית פליגי דהקפת חנות ובשכר שכיר דליכא למ"ד דאין משמטין
ור' יוסי פליג ואמר כל מלאכה שפוסקת בשביעית משמטת ולדריה
ניחא דה"פ דמשמטת הקפת החנות וכל מיני אפילו דלאו הלוואה ואי
לאו דתוספת כמנוה הוי משמטת אצל לרבנן דאית להו אין משמטת
אלא מלוה אם כן אפי' אם אין התוספת כמנוה אינו משמטת ללאו
הלוואה היא אורזי למ"ד פ"ג דגיטין (י"ט. ושם) פגמה אע"פ שלא
זקפה גזי כמנוה דמשמטת נפקא מיניה אם פגמה הכמנוה הוי כאלו
פגמה התוספת וכן למ"ד עד שתפגוס ותזוקף אם פגמה חקפה
הכמנוה כאלו פגמה חקפה התוספת: **יסבון תנן.** ואם תאמר
תקשי ליה מתמימין דמי שהיה נשוי (לקמן דף ג.) דמנן שניה
ויורשה קודמין ליורשי ראשונה וי"ל דהתם דמי לה לעולם אחת
בחייו ואחת בזמנו אין לה כמנוה בנין דכרין ומאי קודמין קודמין
לנחלה: **נראה.** כפי ר"ח דגרים צרישא ייחד לה ארעא צבירע
מזנהא ואח"כ גרים מטלטלי ואיתנהו זענייהו והשתא אחי שפיר

לשבח. שאמרו בצבורות (דף נא:) אין הצבור נוטל פי שנים שבחה
שבחה הנכסים לאחר מיתת אציהן ולא האשה כמנוה ותוספת
נמי לא גזיח משבחה שבחה נכסים לאחר מיתת זעלה: **ולשבוועה.**
לכל מיני דשייכא לישבע על הכמנוה כגון הנפרעת שלא בפניו
ועד אחד מעידה שהיא פרועה
והנפרעת מנכסים משועבדים ומנכסי
יתומים דמנן דפרק הכותש (לקמן פו.)
זעו שבוועה אף תוס' נמי זעו שבוועה.
ואע"ג דפוגמת צהאי כללל איתיה
דכרין איתמר כתובת בנין דכרין פומבדיתא
אמרי אלא טרפא ממשעבדי ירתון תנן
בני מתא מחסיא אמרי טרפא ממשעבדי
יסבון תנן והלכתא לא טרפא ממשעבדי
ירתון תנן ממלטלי ואיתנהו בעיניהו בלא
שבועה ליתנהו בעיניהו פומבדיתא אמרי
כלא שבועה בני מתא מחסיא אמרי בשבועה
והלכתא בלא שבועה ייחד לה ארעא
בארבעה מצרנהא בלא שבועה בחד מצרא
פומבדיתא אמרי בלא שבועה בני מתא
מחסיא אמרי בשבועה והלכתא בלא
שבועה אמר לעדים כתבו וחתמו והבו ליה
קנו מיניה לא צריך אימלוכי ביה לא קנו
מיניה פומבדיתא אמרי לא צריך אימלוכי
ביה בני מתא מחסיא אמרי צריך אימלוכי
ביה והלכתא צריך אימלוכי ביה: ר' אלעזר
בן עזריה וכו': איתמר רב ורבי נתן חד אמר
הלכה כרבי אלעזר בן עזריה וחד אמר אין
הלכה כר' אלעזר בן עזריה תסתיים דר' נתן
הוא דאמר הלכה כר' אלעזר בן עזריה דשמעי'
ליה לרבי נתן דאזיל בתר אומדנא דאמר
רבי נתן הלכה כרבי שמעון שזורי במסוכן
ובתרות

תוספות ר"ד (המשך)
השבחה ותוספת נמי דינו
ככתובה לא כבב"ח.
ולשבועה שהבא ליפרע
מנכסי יתומים לא יפרע
אלא בשבועה דלא
תאפשר בעלה צדרי.
ואע"ג דלא ניתנה כתובה
לגבות מחתי אפי' חיישין
דלמא צדרי תאפשרו
הנפרעת נמי שלא חפרע
כתובה אלא בשבועה (ל'
אבל שטיח' שלא הגיע
וזנו ליפרע גובה מן
היתומים בלא שבועה
חזקה אין אדם פורע אלא
בדנו ותוס' לא דמיא
לחוב אלא לכתובה.
ולשביעית שאין שביעית
משמטת את הכתובה
כשאר חובות שהיא
משמטת אפי' פגמה
דוקפה השאר במלוה
דריא להו כתובה
ועלמא כדאמרינן במס'
גיטין ותוס' נמי לא
משמטה. ולכתובת נכסיו
דאמרי ב"ג הכותב כל
נכסיו לבניו וכתב לאשתו
קרקע כ"ש איבדה כתובתה
ומיקי לה התם במחלק
לפניה והיא שותקת דכיון
דשתק ספקא אהווא
פורתא ואחילי' אהלתיה
ואבדה נמי אם תוס'.
ולגבות מן הקרקע פי' לא
מתמי קאמר שהיה לכל
שטיח' דמלטלי דימתי
לבע"ח לא משתבדי אלא
הב"ב כדאמרינן לקמן בפ'
כתובת דכתובה לא גביא
אפילו מיניה אם גירשה
אלא מן הקרקע אבל בע"ח
אפי' מולמא דעל כפמי'
ותוס' ככתובה דמיא. ומן
היבדית אפי' מיניה ואילו
ב"ח דינו כבנינות. וכי'
שהיא בבית אביה. בפ'
הנשוא תנן כ"ז שהיא בבית
בעלה במשך דוקא כתובת
גובה כתובה לטולס וכי'
שהיא בבית אביה שלא היו עובדים אותה היתומים ולא זין אותה גובה כתובה עד כ"ה
מהלה וכן תוס'. ולכתובת ב"ד כשם שנוטלת מ"מ כן נוטלת גם תוס': איתמר כתובה ב"ד
לא טרפא ממשעבדי פי' מן הלקוחות שקנו אחר שנכתב כתובה אמן: ירתון תנן

המייחד מטלטלין לכמנוה אשמו ומת והן עשין והיא נפרעת מהן
נוטלתן שלא בשבועה דטעמא מאי אמר רבנן מנכסי יתומין לא
תפרע אלא בשבועה דחיישין דלמא צריי אהפסדה והכא היינו
צריי דאחפסדה ליה ליטנהו זענייהו. כגון אצדו: **זלא שבוועה.**
דכיון דלאוד הני לא אחפסדה אחריהו וכל נכסיו אחריהן לכמנוה
ונפרעת מן הקרקעות: **בארבעה מצרנהא.** שייחד לה קרקע וכתב
לה בארבעה המצרים שלה בחייו לעשותה אפומיקי לכמנוה ומת
נפרעת הימנה זלא שבוועה דודאי תו לא מתפסם לה צריי אחריי:
שבועה. דכיון דלא כתב לה ארבעה המצרים אין זו סמיכה
לסמוך עליה והרי היא כמי שלא ייחד ואיכא למישא לנצרי: **אמר
לעדים קצבו והסתמו.** כגון מתנת קרקע: לא לריך לאימלוכי
ציה. אם עדיין עומד דצדורו שיכתבו לו דכיון דקנו ממנו סתם
קנין לכמנוה עומד (ב"מ פ"ג טז.) **צבר אומדנא.** אומדן הדעת. דמנן שאינו
מפרש אומדנין צית דין אומדנים סתם איניש להכי איכיוון דלא
כותב לה ממונו חסם אלא לחיצת ציה: **מסוכן.** במסכת גיטין
(דף סה:) המפרש והיוצא צשיירא ואומר כתבו גט לאשתי אע"פ
שלא אמר תנו הרי אלו יכתבו ויתנו דמתנת טרדמה שהוא צהול
על נפשו לא הספיק לגמור דצדורו ומעיקרא לכתבו ותנו מתוכון ר"ש
שזורי אומר אף המסוכן הגוסס והיינו צתר אומדן דעתא דלמרינן
לא אמר כתבו אלא שימנו הואיל ומסוכן הוא לא נתכוון לנחקה זה:
ותרות

ללא הזכיר יחוד גזי מטלטלי משום דכבר הזכיר יחוד גזי ארעא ועלה
תימה דלא קאמר ייחד לה מטלטלי כיון דלא דיבר כלום ביחוד: **בתרובו**
אפי' לא אמר כתבו ותחמו כיון דקנו מיניה לא צריך ללמלוכי ציה דסתם
נקט כתבו ותחמו אלא משום סיפא דאפילו הכי צריך ללמלוכי ציה
ועעמא כיון דזענין יפה נתן שמקנה לו מיד ואינו רוצה להמתין
עד שילך ויזכה צבדה יש לנו לומר דייפה כמו נמי לענין כתיבה
שעוה סופר הוא צריך ללמלוכי ציה לכתבו צו אחריות כדאמר
שמואל דפרק קמא דב"מ (דף טז.) שעבוד צריך לימלך אצל
למ"ד טעות סופר הוא אין צריך לימלך ומייהו אם רוצה יכול לחזור
צו לפלוני וכתבו לו את השטר חוזר צבדה ופרי" צ"ר מנדבי צש
רציה צש רוצה שיהיה עליו שעבוד צשטר מנכר טריף ממשעבדי
אצל צמתנה שאין השטר אלא לרציה אף צשטר אינו יכול לחזור
דעדינן תקנתא לרמאה דמוכחא מילתא שרוצה לחזור ממתנה
ור"ת מפרש דאף צמתנה חוזר צשטר משום דלא ניחא ליה
דליפשו שטרי עלויה שיצדור העולם שהוא שטר מנכר שיש
שעבוד ונמנעם מלהלוות לו ויילי נמי נכסיה כשיצא קול שמנכר
קרקעות או נתן ואע"ג דמנן דפרק גט פשוט (ב"מ דף קסח.) מי
שנמתק שטר חובו שצ"ל ועשין לו שטר אחר ולא חיישין שמא
יצדורו שעבוד חדש מה שכותבין לו עתה דמשום אין חשש
אין לנו להפסיד לזה וזמנו שצבר היה לו שטר. ונע"ע תוס' סנהדרין
כט: ד"ה הודיה: וצתרות

א (לקמן פ"ג ט) ב צ"ב
קלא. א) גס ועלל ב: ג
ד חולין עה: ע"ש משמות
ו: ח) נחולין אהא ר'
יוקן ובמחמת אהא ר'
יוקן. א) ויש לדחות הוא
דסתמא קאמר התם דאין
האשה גובה ולהי פריך
והאמר שמואל זעל חוב
גובה את השבחה מלוקח
ומשני מקולי כמנוה על
כאן דלפי מלוקח לא
גביח. ת"י. א) וי"מ דהיה
דחוקת הבתים קאי אהלה
לדעיל מיניה דקאמר הודיה
צפני שנים צריך לומר כמנו
קנין צפני שנים א"ל ותר
מנוה דכיון דכבר הודיה
לנה הך והקנה אם לא
כדי שיפנה א"ל התם ארי'
צמתנה לילא שבעור דהתם
אין סתם קנין לכמנוה אצל
הכא תוספת כמנוה לא
וגרם והבו לה הלך אפי'
דקנו מיניה צריך ללמלוכי
ציה ללמא לא ניחא ליה
דטרקף ממעשבי. ת"י.
ע"ש. ואין מלה דסתם קנין
לכמנוה משמע ככל דבר
אפי' דטרקף ממעשבי.

מוסף רש"י
ירתון תנן. ואין ירושה
במשעבדי (דעיל פ"ג
לשון ירושה אעו א"ב)
לאחר מיתה משום ה"ל לא
מטרפא ממשעבדי למה
תלה עד לאחר מיתה
(ושב"ס ב"ב קלא.) יסבון
תנן. משמע לזון מתנה
ממשעבדי ואם מנכר אלא
הוי טרפא ממשעבדי. שהרי
נכסיו משעבדי. משעבדי
למנוה ומאי וזו מלה
שעתא תלה מתמוה הוי
טרפא ממשעבדי (שם).
במסוכן. מולה (גיטין
סה.)

תוספות ר"ד
למאי נפקא מינה למוכרת
ולמורחלת
ולפוגמת
ולעוברת על דת ולשבחה
ולשבועה
ולשביעית
ולכתובת כל נכסיו (גיטין
ולגבות מן הקרקעות ומן
היבדיות. וכי' שהיא
בבית אביה ולמנוה
ב"ד. פי' למוכרת
שהמוכרת כתובה לבעלה
או מוחלת כתובה לבעלה
מתלה ומכרה את הכל לפי
שהכל קרי כתובה ולא
אמרינן דלא איקרי כתובה
אלא מ"מ ומאיתם.
ולמורדת דתן לקמן
בפירקין המורדת על בעלה
פורחין ככתובה עד כנה
הוא פוחת עד כנה
כתובתה ולי' עד כנה
מ"מ לחייהו אלא גם
התוס' הותוס'
ולפוגמת כפי הכותב תנן
הפוגמת כתובה לא פוגמת
אלא בשבועה שאם פגמה
תוספת נמי כגון שאמר'
התקבלתי מן תוס' דינן א"ר
זו פוגמת כתובה היא ואם
התקבלתי מן תוס' דינן א"ר
טובת בעלה כל כתובתן
שטרות לא נתנה אלא
בשבועה.
בפירקין דלעיל אמרינן
התובעת כתובה בב"ד
א"ל מונות והיה אם
בבעה תוס' ולא כתובה.
ולעוברת על דת וכתובה
במורדי אלו יוצאין שלא
בכתובה ועוברת א' מן
ולא תימא דוקא כתובת
מור' אבל תוס' מתנה
בעלמא הוא ולא הוסידי.
ואין אהשו גובה כתובה מן
ולאחר מכאן השבחה לא
הבעל והשבחה ליתומים ומקולי
כתובה שנו כאן אבל בע"ח גובה את

א) אינו מוכן דגבי נפרע שלא בפניו אין נ"מ כמנוה לשטיח' ואולי דהא לא בתוך זמנו פי' חילוק.